

28. 8. 2006

ID: 42899

Pomluva

Samo vědomí konkrétní osoby, že svým jednáním může jinému způsobit vážnou újmu nepostačuje k dovození subjektivní stránky jejího jednání z hlediska naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu pomluvy.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 11 Tdo 665/2004, ze dne 23.6.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání, které podala obviněná M. M., proti usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 8 To 492/2002-139 ze dne 3. 2. 2003 jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 6 T 146/2002, tak, že podle § 265k odst. 1 trestního řádu se usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 8 To 492/2002-139 ze dne 3. 2. 2003 zrušuje a podle § 265k odst. 2 trestního řádu se zrušují také další rozhodnutí na zrušené usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo jeho zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 trestního řádu se Krajskému soudu v Brně přikazuje, aby trestní věc obviněné M. M. v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Obviněná M. M. byla rozsudkem Městského soudu v Brně č. j. 6 T 146/2002 - 122 ze dne 4. 10. 2002 ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně č. j. 8 To 492/2002-139 ze dne 3. 2. 2003 uznána vinnou trestným činem pomluvy podle § 206 odst. 1 trestního zákona a za to odsouzena podle § 53 odst. 1, odst. 2 písm. b), odst. 3 trestního zákona k peněžitému trestu ve výměře 4.000,- Kč. Podle § 54 odst. 3 trestního zákona byl současně obviněné pro případ, že by tento trest nebyl vykonán, stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání dvou měsíců.

Podle skutkových zjištění soudů obou stupňů se obviněná uvedeného trestného činu dopustila tím, že dne 29. 3. 2001 v B. na ulici P. č. 7 podala písemně a doplnila dne 5. 5. 2001 na děkanát P. f. M. u. stížnost na doc. Mgr. I. B., nar. 30. 10. 1960, učitele katedry hudební výchovy P. f. M. u., pro neetické chování, zanedbávání povinností a sexuální obtěžování s tím, že jí měl sdělit, že je schizofrenik, ačkoliv tuto informaci jí poškozený nikdy nesdělil.

Z podnětu odvolání obviněné přezkoumal odsuzující rozsudek soudu prvního stupně Krajský soud v Brně jako soud odvolací a svým usnesením podle § 256 trestního řádu její odvolání zamítl, neboť jej shledal nedůvodným. Opis tohoto usnesení byl příslušnému státnímu zastupitelství doručen dne 13. 3. 2003, obhájci obviněné dne 17. 3. 2003 a samotné obviněné M. M. dne 31. 3. 2003.

Proti tomuto usnesení Krajského soudu v Brně podala obviněná M. M. prostřednictvím svého obhájce dovolání, které opřela o důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu.

V odůvodnění svého dovolání obviněná namítá, že soudy prvního i druhého stupně ji neprávem shledaly vinnou a odsoudily ji, aniž by náležitě zohlednily všechny specifické okolnosti posuzovaného případu. Těžištěm její dovolací argumentace je tvrzení, že skutková zjištění soudu prvního stupně učiněná na základě vyhodnocení provedených důkazů nejsou správná a v důsledku toho nejsou podle jejího názoru správné ani právní závěry tohoto soudu potvrzené soudem druhého stupně. V tomto kontextu obviněná především zdůrazňuje, že podáním stížnosti na doc. B. jej nechtěla jakkoliv poškodit. Ve své podstatě jí totiž šlo pouze o výměnu tohoto učitele a vše co popsala ve své stížnosti

odpovídalo přesně tomu, jak to skutečně vnímala. Soudy obou stupňů přitom podle jejího přesvědčení neposoudily objektivně existující situaci, zvláště pak nevzaly v úvahu to, že byla jedinou žačkou v ročníku a s ohledem na to bylo její postavení jiné než je obvyklé v běžném studiu. Za podstatnou považuje zejména tu skutečnost, že doc. B. jako její učitel byl v jejich vzájemných vztazích výrazně dominantní osobou. Její odborné znalosti nebylo možné srovnat se znalostmi ostatních studentů, proto bylo její hodnocení zcela závislé na jeho úsudku. Vzhledem k tomu, že se výuky nezúčastnil nikdo další, bylo pro ni zároveň obtížné vyrovnat se s jeho diskriminačním chováním a s jeho vybočeními z běžných etických norem. V tom se její situace výrazně odlišovala od situace studentů, kteří studovali obory, v nichž jich bylo v ročníku více. Oproti běžným podmínkám v trestním řízení byla značně znevýhodněna i v procesu dokazování, soudy obou stupňů to však podle jejího názoru při zjišťování skutkového stavu dostatečně nezohlednily. Navíc, byť mohla veškerá svá tvrzení prokázat pouze nepřímými důkazy, nevyhověly jejím návrhům na výslech svědků M. V., M. B., M. J. a M. M. Tak došlo k tomu, že proti jejím osamoceným skutkovým tvrzením stála skutková verze doc. B., k níž se soudy obou stupňů podle jejího mínění jednostranně přiklonily. Jejich pochybení spatřuje obviněná zároveň v tom, že přecenily možný dopad jí podané stížnosti na poměry doc. B. V této souvislosti vyslovuje přesvědčení, že údaje v ní uvedené nemohly nijak ohrozit jeho vážnost, neboť byla adresována jeho přímému nadřízenému, děkanu fakulty, který ji měl za povinnost prošetřit. Sama pak, jak podotýká - svým počínáním nesledovala nic jiného než dokončení výuky u jiného pedagoga než doc. B. V závěru svého dovolání obviněná zdůrazňuje, že v rozhodnutí soudů obou stupňů, které ji uznaly vinnou v tak specifickém případě, místo aby jí poskytly ochranu, spatřuje nebezpečný precedens, jenž může odradit další osoby, které se mohou ocitnout v podobné situaci jako ona.

S ohledem na to obviněná navrhuje, aby Nejvyšší soud České republiky (dále jen "Nejvyšší soud") zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Brně, jakož i odsuzující rozsudek Městského soudu v Brně a přikázal tomuto soudu, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší státní zástupkyně se k podanému dovolání obviněné M. M. vyjádřila prostřednictvím státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství.

Ten ve svém vyjádření předně poukazuje na to, že dovolání sice bylo formálně podáno z důvodu uvedeného v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, směřuje však v převážné části proti hodnocení provedených důkazů a napadá tak soudem učiněná skutková zjištění. Nesprávná skutková zjištění přitom podle názoru státního zástupce nemohou být důvodem dovolání podle § 265b odst. 1 písm. a) - l) trestního řádu, takže v tomto směru nemůže dovolání obviněné, vyjadřující její subjektivní názor na postup soudů při vytváření skutkových zjištění, obstát. Uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu za této situace podle mínění státního zástupce alespoň částečně odpovídají pouze námitky obviněné v tom směru, že jejím záměrem bylo toliko dosažení změny vyučujícího, nikoliv poškození doc. B., a že její stížnost nebyla svým obsahem objektivně způsobilá ohrozit jeho vážnost. S těmito námitkami se však státní zástupce neztotožňuje a nepovažuje je za důvodné. Má totiž za to, že údaj o schizofrenii poškozeného a o jeho neetickém chování během výuky byl způsobilý značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů a zejména jej poškodit v zaměstnání. Skutečnost, že obviněná tyto údaje sdělovala kvalifikovanou formou - písemnou stížností - jeho přímému nadřízenému, v žádném případě nemůže podle názoru státního zástupce vyloučit její trestní odpovědnost. Naopak, tato okolnost učinila sdělení těchto údajů způsobilejším ohrozit jeho dobrou pověst. Konečně, státní zástupce se ztotožňuje i s argumentací soudu prvního stupně týkající se subjektivní stránky jednání obviněné. Má totiž za to, že u ní správně dovedl existenci nepřímého úmyslu, který plně postačuje k naplnění skutkové podstaty trestného činu pomluvy podle § 206 odst. 1 trestního zákona.

S ohledem na shora uvedené skutečnosti státní zástupce navrhuje, aby Nejvyšší soud podané dovolání odmítl jako zjevně neopodstatněné.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací především zkoumal, zda má dovolání obviněné M. M. všechny obsahové a formální náležitosti, zda bylo podáno včas a oprávněnou osobou a zda poskytuje podklad pro věcné přezkoumání napadeného rozhodnutí či zda tu nejsou důvody pro odmítnutí dovolání (§ 265c trestního řádu). Přitom Nejvyšší soud dospěl k následujícím závěrům :

Podle § 265a odst. 1 trestního řádu lze dovoláním napadnout pouze pravomocné rozhodnutí ve věci samé, jestliže soud rozhodl ve druhém stupni a zákon to připouští. V posuzovaném případě je napadeným rozhodnutím usnesení Krajského soudu v Brně jako soudu odvolacího, kterým bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně o vině i o trestu obviněné M. M. [§ 265a odst. 2 písm. h) trestního řádu]. Proti takovému druhu rozhodnutí je dovolání obecně přípustné. Dovolání podala obviněná prostřednictvím obhájce JUDr. I. A.; bylo proto podáno osobou oprávněnou ve smyslu § 265d odst. 1 písm. b) a odst. 2 trestního řádu. K podání dovolání došlo u Městského soudu v Brně dne 22. 5. 2003, tj. v místě a ve lhůtě podle § 265e trestního řádu.

Vzhledem k tomu, že dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v § 265b trestního řádu, soustředil se Nejvyšší soud předně na posouzení otázky, zda obviněnou M. M. uplatněný dovolací důvod lze považovat za důvod vymezený v uvedeném ustanovení zákona, jehož existence je zároveň podmínkou provedení věcného přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem (§ 265f odst. 1 trestního řádu).

Z dovolání podaného obviněnou M. M. přitom Nejvyšší soud zjistil, že za uplatněný dovolací důvod označuje skutečnosti uvedené v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, tedy to, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. To však samo o sobě neznamená, že věcně obviněná tento dovolací důvod skutečně uplatnila. Platí totiž, že z jiného důvodu, než je uveden v § 265b trestního řádu, je dovolání podáno i v případě, kdy je v něm citováno některé z ustanovení § 265b trestního řádu, ale ve skutečnosti jím jsou vytýkány vady, které zákon jako důvod dovolání nepřipouští.

Podstatou námitek obviněné M. M. je tvrzení, že se nedopustila žádného trestného činu, tedy ani trestného činu pomluvy podle § 206 odst. 1 trestního zákona, neboť ve své stížnosti na doc. B. vylicila jeho jednání vybočující z běžných norem chování přesně tak jak ho vnímala, upozornila na nepřístojnost a neetičnost jeho postupů a pokud vedle toho zmínila i jeho duševní chorobu - schizofrenii - tak pouze proto, že jí o ní sám řekl. Obviněná zdůrazňuje, že se k tomuto kroku odhodlala výlučně ve snaze docílit pokračování svého studia u jiného pedagoga a zcela jednoznačně vylučuje, že by sledovala jakékoliv poškození doc. B. Současně vyslovuje přesvědčení, že její stížnost nemohla objektivně ohrozit jeho vážnost na veřejnosti a že si zasloužila zákonnou ochranu, nikoliv trestní postih. V rámci konkretizace uplatněného dovolacího důvodu pak především namítá, že soudy obou stupňů při zjišťování skutkového stavu náležitě nezvážily specifické okolnosti jejího případu dané tím, že byla jedinou studentkou v ročníku a její výuka probíhala zcela individuálně bez jakékoliv vnější kontroly. Jejich pochybení spatřuje současně v tom, že odmítly řadu jí nabízených důkazů, vyšly jednostranně z výpovědi poškozeného doc. B. jako jediného přímého důkazu svědčícího proti ní a zcela spekulativně přisoudily její stížnosti dopad na jeho poměry, který reálně neměla. Celkově vzato označuje jejich zhodnocení provedených důkazů a jejich skutkové závěry za nesprávné a vylučuje spáchání stíhané trestné činnosti. O to pak opírá své tvrzení, že neměla být uznána vinnou uvedeným trestným činem, nýbrž v plném rozsahu zproštěna obžaloby.

Ke zmíněným argumentům obviněné Nejvyšší soud především konstatuje, že uplatněný dovolací důvod obviněná z větší části spatřuje v odlišném hodnocení provedených důkazů a následně v nesprávných skutkových zjištěních soudů obou stupňů. Skutkové závěry těchto soudů zpochybňuje též poukazem na neúplnost provedeného dokazování. Samotnou nesprávnost právního posouzení stíhaného skutku pak do značné míry vyvozuje z jiných skutkových okolností, než jaké byly podkladem rozhodnutí soudů prvního a druhého stupně. Ve skutkové rovině se obviněná a tyto soudy

liší ohledně toho, zda údaje, které ohledně poškozeného uvedla do stížnosti adresované děkanovi P. f. M. u. v B., odpovídají skutečnosti či nikoliv, zda byly způsobilé poškodit doc. Mgr. I. B. na cti a v zaměstnání, případně ohrozit jeho vážnost v běžném občanském životě, a zda si byla vědoma toho, že svým jednáním může tento následek způsobit. Zatímco soudy obou stupňů učinily závěr - byť nikoliv zcela totožný - že alespoň část jejich informací o poškozeném nebyla pravdivá, že jej tyto informace mohly vážně poškodit a že si toho byla vědoma, obviněná tvrdí opak. Existenci tvrzeného dovolacího důvodu tak obviněná shledává primárně v nesprávných skutkových zjištěních, ze kterých vycházely soudy obou stupňů, v jimi provedeném neobjektivním hodnocení provedených důkazů a v opomenutí některých důležitých důkazů.

Jak ovšem vyplývá z ustanovení § 265b odst. 1 trestního řádu, důvodem dovolání nemůže být samo o sobě nesprávné skutkové zjištění ani nesprávné hodnocení provedených důkazů, neboť takový důvod zde zahrnut není. Dovolání není dalším odvoláním, ale je mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotně právních vad. Proto dovolání není možné podat ze stejných důvodů a ve stejném rozsahu jako odvolání a dovoláním se nelze úspěšně domáhat jak revize skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně, tak ani přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry je oprávněn doplňovat, popřípadě korigovat jen odvolací soud, který za tím účelem může provádět dokazování (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 trestního řádu). Dovolací soud není obecnou třetí instancí, v níž by mohl přezkoumávat jakékoli rozhodnutí soudu druhého stupně. Přezkoumávat správnost a úplnost skutkových zjištění, a to ani v souvislosti s právním posouzením skutku či jiným hmotně právním posouzením, nemůže dovolací soud už jen z toho důvodu, že není oprávněn bez dalšího přehodnocovat provedené důkazy, protože - na rozdíl od soudu prvního stupně a odvolacího soudu - nemá možnost podle zásad ústnosti a bezprostřednosti v řízení o dovolání tyto důkazy sám provádět.

Dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, který uplatnila obviněná M. M., je přitom po právní stránce vymezen tak, že předpokladem jeho existence je nesprávná aplikace hmotného práva, ať již jde o hmotně právní posouzení skutku nebo o hmotně právní posouzení jiné skutkové okolnosti. Vyvozování skutkových závěrů z důkazů a ustalování skutkových zjištění ovšem neupravuje hmotné právo, ale předpisy trestního práva procesního, zejména pak ustanovení § 2 odst. 5, 6, § 89 a násl., § 207 a násl. trestního řádu. Jestliže tedy obviněná M. M. ve svém dovolání namítá nesprávnost právního posouzení skutku, ale tento svůj názor částečně dovozuje z odlišné verze skutkového stavu, pak podaným dovoláním v této části nevytýká vady při aplikaci hmotného práva, nýbrž porušení procesních ustanovení. Porušení určitých procesních ustanovení sice může být rovněž důvodem k dovolání, nikoli však podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, ale jen v případě výslovně stanovených jiných dovolacích důvodů [zejména podle § 265b odst. 1 písm. a), b), c), d), e), f) a l) trestního řádu], které obviněná neuplatnila.

Z uvedené právní konstrukce zároveň vyplývá, že při posuzování oprávněnosti tvrzení dovolatele o existenci dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu je dovolací soud vždy vázán konečným skutkovým zjištěním, které ve věci učinily soudy prvního a druhého stupně. V trestní věci obviněné M. M. to pak znamená, že pro dovolací soud je rozhodující skutkové zjištění, podle něhož se obviněná dopustila jednání tak, jak je uvedeno ve výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně, který odvolací soud svým rozhodnutím potvrdil. To platí i ohledně skutkového zjištění, že obviněná dne 29. 3. 2001 podala na děkanát P. f. M. u. v B. stížnost na doc. Mgr. I. B., učitele katedry hudební výchovy, v níž mimo jiné uvedla, že jí sdělil, že je schizofrenik, ačkoliv jí nic takového nesdělil a nebyla to pravda. Součástí skutkových závěrů soudů obou stupňů - shrnutých ovšem toliko v odůvodněních jejich rozhodnutí - je též zjištění, že tato informace pronikla na veřejnost a byla způsobilá značnou měrou ohrozit vážnost poškozeného, zejména poškodit jej v zaměstnání a narušit jeho rodinné vztahy, a že obviněná si byla této skutečnosti vědoma, byť její

jednání nesměřovalo přímo ke způsobení uvedeného následku, nýbrž k dosažení změny v osobě svého učitele. Ty dovolací námitky obviněné, které se týkají správnosti těchto skutkových zjištění učiněných na podkladě provedení dokazování, jsou mimo rámec uplatněného dovolacího důvodu podle citovaného ustanovení a Nejvyšší soud k nim nemohl nijak přihlížet [§ 265i odst. 1 písm. b) trestního řádu], byť shledal, že uvedená zjištění nejsou ve všech směrech jednoznačná. Jednoznačně a nerozporně není vymezen především rozsah nepravdivých údajů obsažených ve stížnosti podané obviněnou a s ohledem na to ani míra možného poškození doc. Mgr. I. B. těmito údaji.

Jestliže z výše uvedeného vyplývá, že dovoláním není možné napadnout samotná skutková zjištění učiněná soudy prvního a druhého stupně a domáhat se jejich přezkoumání, neznamená to, že právně bezvýznamná je z hlediska dovolání opřené o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu i případná rozpornost, nejednoznačnost a neúplnost učiněných skutkových zjištění. Při rozhodování o dovolání opírajícím se o tento dovolací důvod se totiž musí Nejvyšší soud zabývat hodnocením skutkového stavu z toho hlediska, zda skutek tak, jak byl nalézacím (event. odvolacím) soudem zjištěn, byl právně posouzen v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva či nikoliv a přitom sám nemůže odstraňovat žádné existující rozpory, nejednoznačnosti a neúplnosti v učiněných skutkových zjištěních.

Z hlediska vymezení těchto skutkových zjištění je klíčové jejich shrnutí v tzv. skutkové větě výroku o vině odsuzujícího rozsudku, případně rozvedené v odůvodněných rozhodnutí vynesených soudy prvního a druhého stupně. V daném případě však popis stíhaného skutku obsažený ve výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně není dostatečně přesný a úplný zejména pokud jde o vyjádření újmy, která poškozenému hrozila z jednání obviněné, a formy jejího zavinění ve vztahu k možnému následku stíhaného jednání. Skutková zjištění zachycená v odůvodněných rozhodnutí soudů obou stupňů jsou pak vnitřně rozporná a zcela nejednoznačná. To nepochybně představuje nejen procesní nedostatek v náležitostech těchto rozhodnutí (§ 120 odst. 3, § 125 odst. 1 a § 134 odst. 2 trestního řádu), ale v daném kontextu to brání - a to je s ohledem na uplatněnou dovolací argumentaci podstatnější - i kvalifikovanému posouzení stíhaného skutku z právního hlediska. Popis tohoto skutku ve výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně totiž neskýtá dostatečný podklad pro jeho náležité právní posouzení. Zodpovězení otázky, zda tento skutek naplňuje zákonné znaky použité právní kvalifikace, mohla za této situace umožnit dostatečně jednoznačná specifikace rozhodných skutkových okolností v odůvodněných rozhodnutí soudů obou stupňů. Celkově vzato jsou však skutková zjištění těchto soudů obsažená v odůvodněných jejich rozhodnutí do značné míry nejasná.

Ze skutkové věty výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně lze dovodit, že z údajů uvedených ve stížnosti podané obviněnou na poškozeného je nepravdivý pouze údaj, podle něhož měl poškozený sám sebe označit za duševně nemocného schizofrenika. Tomu nasvědčuje - byť ne zcela jednoznačně - i obsah odůvodnění tohoto rozhodnutí, v němž se uvádí, že nebyla prokázána nepravdivost údajů o neetickém chování, o zanedbávání pedagogických povinností a o sexuálním obtěžování obviněné ze strany poškozeného (č. l. 123 a 127 trestního spisu). Soud prvního stupně učinil tato skutková zjištění na základě výpovědi poškozeného doc. Mgr. I. B., obviněné M. M. a svědkyň K. K., J. Z. a V. H., obsahu stížnosti podané obviněnou na poškozeného a lékařské zprávy o zdravotním stavu poškozeného. Odvolací soud, proti jehož rozhodnutí dovolání obviněné bezprostředně směřuje, označil bez bližší specifikace odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně v některých částech za "poněkud nejasné" a současně s velice neurčitým obecným odkazem na blíže nespecifikované svědecké výpovědi vzal za prokázané, že poškozený - nesprávně označený jako doc. B. - se vůči obviněné nedopustil ani neetického chování, ani zanedbávání vyučovacích povinností ani sexuálního obtěžování (č. l. 140 trestního spisu). Na druhé straně konstatoval, že skutková zjištění soudu prvního stupně obsažená ve výroku o vině jsou správná a mají oporu v provedeném dokazování. Odůvodnění jeho rozhodnutí je tedy ve svých závěrech rozporné až zmatečné a jeho nepřezkoumatelnost podtrhuje to, že je mimořádně kusé a neodpovídá § 134 odst. 2 trestního řádu.

Tato skutečnost měla svůj význam i při posuzování důvodnosti dovolání podané obviněnou, byť toliko zprostředkovaně, nikoliv přímo. Samo o sobě totiž není odůvodnění rozhodnutí soudu druhého stupně napadnutelné dovoláním. To vyplývá z § 265a odst. 4 trestního řádu a obviněná ani s údaji v něm uvedenými nijak nepolemizuje. Vnitřní rozpornost odůvodnění tohoto rozhodnutí a jím zpochybněná správnost údajů obsažených v odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně nicméně bránila přihlídnout ke skutkovým závěrům shrnutým v odůvodněních obou těchto rozhodnutí. Proto Nejvyšší soud považoval za výlučně směrodatná skutková zjištění promítnutá do tzv. skutkové věty výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně, aniž jakkoliv zohlednil jejich rozvedení v odůvodnění tohoto rozsudku a v odůvodnění usnesení soudu druhého stupně. Tato skutková zjištění ovšem - jak již bylo řečeno - neobsahují nic o újmě hrozící poškozenému z jednání obviněné ani o formě jejího zavinění ve vztahu k této újmě.

Z podané dovolání vyplývá, že podstatou těchto námitek obviněné M. M., které odpovídají jí uplatněnému dovolacímu důvodu, je tvrzení, že její stížnost na doc. Mgr. I. B. nebyla způsobilá ohrozit jeho vážnost a že nejednala v úmyslu jej poškodit na cti a v zaměstnání. Obviněná totiž ve svém dovolání namítá, že jejím úmyslem bylo toliko dosažení změny vyučujícího, nikoliv poškození doc. B., a poukazuje na to, že její dopis, v němž si stěžovala na doc. B., nebyl adresován širší veřejnosti, ale jeho bezprostřednímu nadřízenému.

Nejvyšší soud se tedy zaměřil na posouzení těchto námitek. V této souvislosti přitom učinil následující zjištění a závěry:

Předně, jak již bylo řečeno, soudy obou stupňů kvalifikovaly stíhaný skutek jako trestný čin pomluvy podle § 206 odst. 1 trestního zákona. K této právní kvalifikaci a k argumentaci použité obviněnou je namístě připomenout, že o pomluvu ve smyslu § 206 trestního zákona jde v případě, že pachatel jinému sdělí nepravdivý údaj, který je způsobilý značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů, zejména poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu. Není přitom nezbytné, aby nepravdivý údaj zveřejnil - ať už prostřednictvím veřejných sdělovacích prostředků nebo jinak - ani aby jej někomu sdělil na veřejně přístupném místě. Plně přitom postačí, když jej sdělí jediné osobě. Takovou osobou nepochybně může být i zaměstnavatel. Zákon totiž výslovně počítá jako s jednou z možných forem vážné újmy způsobené pomluvou s poškozením pomluveného v zaměstnání.

Skutečnost, že obviněná v posuzovaném případě údaj o tom, že doc. B. jako vysokoškolský pedagog trpí závažnou duševní chorobou - schizofrenií - sdělila formou písemné stížnosti na poškozeného adresovanou přímému nadřízenému poškozeného, tedy za této situace nemůže vyloučit její trestní odpovědnost. To platí tím spíše, že postoj adresáta této stížnosti měl zásadní vliv na postavení poškozeného v zaměstnání.

Z hlediska subjektivní stránky jednání obviněné M. M. je namístě připomenout, že k naplnění skutkové podstaty trestného činu pomluvy podle § 206 odst. 1 trestního zákona plně postačuje existence nepřímého úmyslu ve smyslu § 4 písm. b) trestního řádu. Pro tuto formu úmyslného zavinění je typické, že způsobení trestněprávně relevantního následku není přímým cílem pachatele, neboť ten sleduje jiný cíl, který může být z trestněprávního hlediska cílem nezávadným, přitom je však srozuměn s tím, že realizace tohoto cíle může být spojena se způsobením následku významného pro trestní právo a je se způsobením tohoto následku srozuměn. Zatímco tedy u přímého úmyslu pachatel učiní poruchu či ohrožení zájmů chráněných trestním zákonem přímo vlastním účelem svého jednání nebo nutným důsledkem takového jednání jinak směřujícího k jinému cíli, při nepřímém (eventuálním) úmyslu není porušení nebo ohrožení zájmů chráněných trestním zákonem zásadně přímým účelem jednání pachatele a tento sleduje jiný cíl, ale je mu jasné, že ho nedosáhne jinak než tím, že zřejmě - in eventum - nikoliv nutně (pak by šlo o úmysl přímý, poněvadž pokud pachatel považuje určitý následek za nutný, nutně ho také chce) dojde k porušení určitého zákonem

chráněného zájmu (zásadně tedy nepočítá s žádnou konkrétní okolností, jež by následku, který si představuje jako možný, mohla zabránit). Z výše uvedeného je přitom zřejmé, že dovolací argumentace obviněné založená na tom, že jejím cílem v posuzovaném případě nebylo poškození doc. Bartoše, tedy nemůže obstát. Stejně tak ovšem nepostačuje k dovození subjektivní stránky jejího jednání z hlediska naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu pomluvy pouhé zjištění, že si byla vědoma toho, že svým jednáním může doc. B. způsobit vážnou újmu. Vědomí této skutečnosti totiž charakterizuje jak vědomou nedbalost, tak i přímý a nepřímý úmysl. Nepřímý úmysl současně předpokládá srozumění s takovým následkem a přímý úmysl jeho chtění. Skutková zjištění zachycená soudem prvního stupně ve výroku o vině jeho rozsudku však neobsahují žádné skutkové okolnosti charakterizující subjektivní stránku jednání obviněné a formu jejího zavinění ve vztahu k hrozícímu následku. Dokonce tento následek ani nespecifikují.

Základem pro právní posouzení úmyslného zavinění obviněné ve vztahu k újmě hrozící poškozenému z jejího jednání a k formě jejího zavinění ve vztahu k této újmě se stalo jen citované zjištění, podle něhož obviněná podala na poškozeného stížnost adresovanou děkanovi příslušné fakulty, v níž nepravdivě uvedla, že ji poškozený obeznámil s tím, že trpí schizofrenií. Uvedená slovní formulace však zjevně neobsahuje žádnou okolnost, z níž by bylo možné usuzovat na to, jaká forma újmy poškozenému hrozila a zda šlo o vážnou újmu jak to má na mysli ustanovení § 206 trestního zákona. To, že určitá zjištění ohledně této skutečnosti soud prvního stupně učinil, lze usuzovat pouze z tzv. právní věty výroku o vině, v níž bez dalšího konstatuje, že "obviněná jinému sdělila nepravdivý údaj, který je způsobilý značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů, zejména poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu". Ve výroku rozsudku soudu prvního stupně přitom není nijak specifikováno, z čeho na to lze usuzovat a v kterém okamžiku skutkového děje si obviněná uvědomila, že tento následek jejího jednání může způsobit, a zda s ním byla srozuměna jako s možným. Přitom předpokladem toho, aby mohlo jít o pomluvu ve smyslu § 206 trestního zákona, je alespoň eventuální úmysl obviněné způsobit poškozenému vážnou újmu již na počátku daného jednání, tedy při sdělení nepravdivého údaje o něm. Právě sdělením takového údaje je totiž trestný čin pomluvy dokonán. K reálnému způsobení žádné vážné újmy poškozenému přitom nemusí dojít, stačí, že nepravdivý údaj je k tomu způsobilý, i když v konkrétním případě nic takového nehrozí (například pro zcela zjevnou nepravdivost nebo nesmyslnost takového údaje nebo pro mimořádnou důvěru, kterou požívá pomluvená osoba). K trestnímu postihu plně dostačuje pouhé srozumění pachatele s tím, že údaj, který o jiném sděluje, je nepravdivý, a že tento údaj je způsobilý značnou měrou ohrozit vážnost poškozeného u spoluobčanů. Svě úvahy týkající se těchto otázek soud prvního stupně shrnul v odůvodnění svého rozhodnutí, jejich celkové vyznění a závěry však nejsou dostatečně jednoznačné a navíc k nim nebylo možné z výše rozvedených důvodů přihlídnout. Zodpovězení těchto otázek přitom podmiňuje možnost dovození trestní odpovědnosti obviněné za pomluvu ve smyslu § 206 trestního zákona.

Lze tedy uzavřít, že na základě doposud ustáleného skutkového stavu věci není možné určit, zda se obviněná skutkem stíhaným v této trestní věci dopustila trestného činu pomluvy podle § 206 odst. 1 trestního zákona, případně trestného činu jiného nebo žádného. Z rozsudku soudu prvního stupně potvrzeného soudem druhého stupně nevyplývá, jakou újmu byl způsobilý přivodit poškozenému nepravdivý údaj sdělený obviněnou a zda vůbec byl způsobilý přivodit mu nějakou újmu. Tím spíš v něm absentuje skutkový podklad nezbytný k tomu, aby bylo možné dovodit u obviněné úmyslné zavinění ve vztahu k této skutečnosti. Proto zatím nelze dovodit ani zavinění obviněné v potřebné formě, přestože to obecně nelze ani vyloučit.

Zjištění, že dovolání obviněné M. M. je v uvedených směrech opodstatněné, vedlo Nejvyšší soud k tomu, že postupem podle § 265k odst. 1 trestního řádu zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Brně. Podle § 265k odst. 2 trestního řádu Nejvyšší soud zrušil také další rozhodnutí na zrušený rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Podle § 265l odst. 1 trestního řádu pak Nejvyšší soud přikázal Krajskému soudu v Brně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Krajský soud v Brně tak v naznačeném rozsahu opětovně projedná odvolání obviněné M. M. a odstraní vady vytknuté tímto rozhodnutím Nejvyššího soudu. Přitom především důkladně posoudí okolnosti, za nichž obviněná podala na poškozeného předmětnou stížnost, zda v ní byly obsaženy nepravdivé údaje, a pokud ano, zda tyto údaje byly způsobilé značnou měrou ohrozit vážnost poškozeného u spoluobčanů a v jakém směru, tedy zda byly způsobilé poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu. Dále odvolací soud zjistí a náležitě vyloží, jaký byl vnitřní psychický vztah obviněné k tomuto jednání, zejména z kterých skutečností lze na její zavinění usuzovat. Přitom zváží důvodnost důkazních návrhů uplatněných obviněnou a případně dokazování v potřebném směru doplní. V návaznosti na to opětovně posoudí, jestli jsou posuzovaným skutkem naplněny všechny znaky skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 206 odst. 1 trestního zákona, či zda se obviněná dopustila jiného trestného činu anebo žádného a vysloví tomu odpovídající výrok. Podstatná skutková zjištění následně specifikuje ve svém rozhodnutí tak, aby z něj byly zřejmé všechny okolnosti vyžadované ustanovením § 125 odst. 1 trestního řádu nebo § 134 odst. 2 trestního řádu. Učinit tak musí s vědomím toho, že z výše rozvedených důvodů není možné případný závěr o vině obviněné trestným činem pomluvy založit pouze na skutkových zjištěních obsažených ve výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně. To v právní rovině vylučuje potvrzení tohoto výroku odvolacím soudem a uznání viny obviněné bez náležitého upřesnění rozhodných skutkových zjištění na základě důkazů provedených v odvolacím řízení.

Podle § 265s odst. 1 trestního řádu je odvolací soud v dalším řízení vázán právním názorem Nejvyššího soudu vysloveným v tomto odvolacím rozhodnutí a je povinen respektovat zákaz reformationis in peius (§ 265s odst. 2 trestního řádu).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)